ECONOMIC SCIENCES

DECENTRALISATION'S IMPACT ON FINANCIAL INTERMEDIATION BY BANKS: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА ФІНАНСОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО БАНКІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Volodymyr Antoniuk[1]
Maksym Marych[2]

DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-498-6-29

Децентралізація в Україні є одним із пріоритетних напрямів державної реформи, що має на меті передати значну частину управлінських і фінансових повноважень від центральних органів влади до місцевих громад. Це спрямовано не лише для наближення влади до громадян в загально-організаційних та соціальних цілях, а й, перш за все, щоб активізувати місцевий економічний розвиток через створення сприятливих умов для малого та середнього підприємництва (МСП). Малий і середній бізнес відіграє ключову роль у формуванні національної економіки, оскільки забезпечує робочі місця, стимулює інновації та сприяє стабільності місцевих бюджетів.

У контексті децентралізації важливу роль відіграють банки як основні фінансові посередники, що забезпечують доступ до капіталу, ліквідності та фінансових інструментів для МСП. Зміна ролі місцевих органів влади та передача їм більшої фінансової самостійності впливає на структуру і характер фінансового посередництва в регіонах, створюючи нові можливості для банківського сектора, зокрема в частині адаптації фінансових продуктів під потреби регіонів. Водночас ці процеси породжують виклики, такі як нерівномірність фінансування в різних областях, регуляторні обмеження та ризик неефективного розподілу ресурсів.

Ці тези направлені на дослідження впливу децентралізації на фінансове посередництво банків у забезпеченні ліквідності,

[1] Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine
[2] Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

платоспроможності та рентабельності малих і середніх підприємств. Особлива увага приділяється оцінці можливостей та викликів, з якими стикаються банки та МСП в умовах регіональної фінансової автономії.

Перш за все, завдяки децентралізації публічні фінанси, що контролюються центральними органами влади перенесуть ряд функцій на місця, що вивільнить частину фінансових ресурсів під контроль органів місцевого самоврядування, а повноваження щодо адміністрування та збирання податків та зборів можуть серйозно збільшити дохідну базу бюджетів. Таким чином це дає можливість регіональним банкам або філіям великих комерційних банків брати активнішу участь в управлінні фінансовими ресурсами малого та середнього бізнесу в тому числі їх кредитуванні.

Місцеві органи влади більш гнучкі в прийнятті рішення, що значно покращить реакцію на зміни економічних умов, а більша прогнозованість в дохідній частині фінансових ресурсів бюджету дозволить створити нові програми підтримки пріоритетних секторів бізнесу та розширити співпрацю з банками, що стимулюватиме їх розробити нові продукти фінансування своїх клієнтів (пільгові кредити, мікрофінансування або програми грантів на розвиток інфраструктури).

Завдяки фінансовій автономії, регіони можуть спрямовувати частину коштів від місцевих податків на співфінансування банківських програм підтримки МСП (наприклад, компенсацію відсоткових ставок за кредитами або надання гарантій).

У регіонах можуть з’явитися нові або посилитися існуючі фінансові установи, такі як місцеві банки, регіональні відділення банків чи кредитні спілки. Ці установи можуть більш тісно співпрацювати з місцевими підприємцями та владою, пропонуючи продукти, орієнтовані на специфічні потреби бізнесу в регіоні. Таким чином буде відбуватися адаптація фінансових продуктів під регіональні потреби: до прикладу для аграрних регіонів можуть бути запропоновані спеціальні кредитні програми для сільськогосподарських підприємств, з урахуванням сезонності доходів і витрат, або розроблені спеціальні інструменти для підтримки туристичного бізнесу у рекреаційних зонах.

В свою чергу кредитні спілки зможуть стати не менш вагомим учасником фінансового посередництва саме на мікрорівні, де учасники бізнесу мають тісніші зв’язки, а умови кредитування можуть бути значно вигіднішими, а ніж у комерційних банків, тим самим створивши їм конкуренцію.

Місцеві органи влади в децентралізованій системі зможуть значно більше впливати на рівень податкового навантаження регіонального бізнесу та стимулювати пріоритетні напрямки шляхом встановлення

податкових пільг та стимулів. Це підвищує зацікавленість банків у фінансуванні нових бізнесів, які користуються податковими преференціями. У регіонах із низькими податковими ставками для МСП банки отримують більше клієнтів з-поміж підприємців, що сприяє розвитку ринку фінансових послуг.

Співпраця на нижчих рівнях економіки влади та банківського сектору дає можливості у зменшенні бюрократії та спрощенні процедур отримання послуг з фінансування ліквідності.

Для порівняння досвіду з міжнародною практикою розвитку місцевих фінансових установ і їхньої ролі в підтримці МСП у децентралізованих системах, можна звернути увагу на такий приклад країни як Німеччина, де є так звані Sparkassen і KfW. Це мережа муніципальних банків, які мають глибокі зв'язки з місцевими громадами і спеціалізуються на кредитуванні малого бізнесу. Вони працюють під юрисдикцією місцевих органів влади, і їхня стратегія спрямована на забезпечення фінансування МСП, особливо в аграрних і промислових регіонах. Ще одним важливим інструментом у Німеччині є державний банк розвитку KfW, який надає кредити з низькими ставками та гарантії для МСП у співпраці з місцевими банками [1]. І даний приклад не єдиний для високо розвинутих країн: так у США – це Community Development Financial Institutions (CDFIs), для Японії – це банки Shinkin і Shoko Chukin, а у Франції – Banque Postale та Crédit Agricole (відомий навіть в Україні початково був сільськогосподарським банком).

Проте зважаючи на складність процесу децентралізації і його нелінійність, також слід передбачити потенційні виклики та ризики, з якими зіштовхнуться як уряд так і місцеві органи влади :

1. *Нерівномірність розвитку регіонів*: багатші регіони з більшою долею ресурсів отримують перевагу, в той час як відсталі залишаться без належного фінансування.

2. *Відсутність єдиної політики*: розбіжності в місцевому регулюванні, що може ускладнювати діяльність банків і створювати нерівні умови для МСП у різних регіонах. Також може ускладнювати узгодження кредитних умов та облікової політики з місцевими регулюваннями та потребувати додаткових зусиль для координації з центральним банком (НБУ).

3. *Ризик корупції на місцевому рівні*: вплив місцевої політики на діяльність банків і розподіл фінансових ресурсів може призвести до неефективного використання ресурсів, а також до зловживання службового становища та лобіювання особистих інтересів.

Вище наведені тезиси досліджували також такі науковці як Рой Баль та Йоганнес Лінн, де у своїх працях розглядають Україну як один із

прикладів країн, що впроваджують фіскальну децентралізацію в умовах перехідної економіки [2].

При цьому всьому децентралізація влади надзвичайно перспективна для нашої держави в тому числі в секторі фінансового посередництва, оскільки зможе підсилити основний рушій прогресу – конкуренцію. Це може призвести до розробки інноваційних банківських продуктів, покращення умов кредитування та адаптації фінансових послуг до специфіки локальних ринків. В результаті, МСП отримують доступ до більш гнучкого та доступного фінансування, що сприяє їхньому розвитку і зміцненню економічної стабільності регіонів.

Крім того, фінансова децентралізація відкриває можливості для нових фінансових гравців, таких як небанківські установи, мікрофінансові організації та інноваційні платіжні системи. Ці структури можуть задовольняти потреби бізнесів, які не отримують достатньої підтримки від традиційних банків, пропонуючи альтернативні механізми фінансування, такі як мікрокредити або краудфандингові платформи.

Отже, децентралізація в Україні відкриває нові можливості для розвитку малого та середнього бізнесу, надаючи місцевим органам влади більше фінансової самостійності та стимулюючи активну співпрацю з банками. Регіони отримують можливість спрямовувати податкові надходження на підтримку місцевих підприємств через банківське фінансування, що сприяє економічній стабільності і розвитку МСП. Розширення ринку фінансових послуг, поява нових небанківських установ і розвиток інноваційних підходів до фінансування стають важливими елементами фінансової децентралізації. Однак ці перспективи супроводжуються викликами, такими як нерівномірність розвитку регіонів, необхідність уніфікації політик та ризики корупції, які потребують продуманих підходів для досягнення успіху в реалізації децентралізації та фінансового зростання.

Список використаних джерел:

1. Rinkewitz Lars. "How the Reconstruction Loan Corporation (Kreditanstalt für Wiederaufbau – KfW) and Saving Banks (Sparkassen) help companies during the corona crisis." Ecovis KSO Blog, March 27, 2020. URL: https://ecovis-kso.com/blog/loan-corporation-and-saving-banks-during-the-corona-crisis/ (дата звернення: 24.10.2024)

2. Bahl, Roy W., and Johannes F. Linn. *Fiscal Decentralization and Intergovernmental Transfers in Transition Countries: A Comparative Perspective.* Washington, DC: World Bank Publications, 2014.